

Un exercițiu necesar în Teologie și în viață – de la teorie la empatie, în îngrijirea paliativă

Îmi amintesc foarte bine prima mea vizită la Centrul Paliativ „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca cu ani în urmă. Se întâmpla de sărbătoarea patronală a acestui așezământ, într-o zi de 9 noiembrie. Am săvârșit Sfânta Liturghie în paraclisul minunat amenajat la parterul edificiului de Părintele Episcop Vasile Flueraș. Slujirea a fost frumoasă, însă nu lipsită de multe gânduri contradictorii. Mă rugam Domnului să nu fie nevoie să intru în saloane, simțeam că nu eram pregătit pentru a face atunci această experiență. Și neașteptatul s-a întâmplat, la sfârșitul Liturghiei, Părintele Bogdan Chiorean, directorul centrului, m-a invitat cordial să mergem împreună să-i vizităm pe cei internați în centru la acel moment. Era o provocare dintre cele mai serioase. Deși suferința este unul din capitolele cele mai importante din Teologie, ceea ce se întâmpla atunci se concretiza în trecerea de la teorie la practică în zona cea mai provocatoare și nesigură. Acum nu mai era vorba de un discurs curajos și argumentat, ci „suferința vie”, care se deschidea cu generozitate în toată spațialitatea ei. „Ce o să spun? Ce o să fac? Cum mă voi apropia de...?” Erau întrebări care dădeau buzna în mintea mea și-mi copleșeau simțirea.

Toată teoria părea să se evaporeze, să dispară efectiv. Însă ceea ce urma să se întâmple avea să fie minunat, fără să intuiesc dinainte. O rugăciune timidă și firavă începea să fie exprimată în șoaptă în mintea mea, în vreme ce mă apropiam de patul celor suferinzi. Și lucrurile au decurs lin, ceea ce omul nu este în stare să facă, avea să facă Dumnezeu. Neputința a lăsat loc prezenței aievea a lui Dumnezeu și, fără să îmi dau seama, teoria lăsa locul străngerii de mână, privirii luminoase, mângâierii pe obraz și, mai ales, unui dialog, în care aproape că nu se vorbea, cu cuvinte, ci, mai degrabă, cu priviri, cu gesturi și cu mici intenții de mijlocire. Ceea ce se întâmpla atunci se poate descrie printr-un exercițiu de empatie, fie el scurt și firav, dar care și-a pus pecetea peste ceea ce avea să urmeze mai târziu.

Am început cu această mărturie personală în demersul de a prefața acest volum deosebit, realizat de liderul acestui așezământ, Părintele Dr. Bogdan Chiorean, om dedicat instituției și Bisericii, în general, dar și un fidel și discret căutător al frumuseții omenești în cel/cei de lângă el, în orice condiție s-ar afla. Lucrarea a fost scrisă ca teză de doctorat la Disciplina Spiritualitate, Domeniul Teologie Ortodoxă, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, sub coordonarea Părintelui Mitropolit Andrei. Trimiterea personală a fost mai ales la partea a doua a titlului, care așază un accent obligatoriu și specific acestui domeniu al Medicinii, cu interferențe maxime într-ale vieții spiritual-pastorale – „*Îngrijirile paliative, de la teorie la empatie*”. Este vorba și de teorie în abordarea acestei zone, însă este și mai mult vorba de practică, sub chipul empatiei practică la scară maximă. Și, de fapt, conținutul acestei cercetări indică și

insistă pe transferul necesar de cunoștințe înspre apropierea firească, caldă, generoasă, sinceră și totală față de om, în stare de vulnerabilitate maximă, și, deodată, într-o apropiere discretă, evlavioasă, dar și curajoasă de cele două mari taine ale vieții – suferința și moartea.

Lucrarea de față are în vedere o abordare profesionalistă în această nouă zonă medicală, dar, cel puțin la fel de mult, dacă nu și mai mult, vizează o prezență și o însoțire în această experiență intensă și, de regulă, ireversibilă a omului în fața sfârșitului vieții din perspectivă pastorală. Se celebrează viața, lecturată în cheie retrospectivă, ca sursă de bucurie, recunoștință și mulțumire prezentă, dar indicând și un viitor, însoțit de o deschidere empatică, de o participare simpatetică, dar și de o asistență asumată de factură spirituală. Îngrijirea paliativă aduce laolaltă cele două domenii, medical și teologic, într-o întrepătrundere firească și necesară.

Volumul cuprinde un număr mare de capitole, optsprezece, precedate de o introducere consistentă, care se succed și se generează unul pe celălalt. Voi împărți arbitrar lucrarea în șase secțiuni. Așa cum este firesc, lucrarea începe cu unele delimitări conceptuale, la care se adaugă o introducere cu caracter general legată de așa-numita „filozofie hospice”, ca o cartă a funcționării unui centru de acest tip (primele două capitole). O a doua secțiune este dedicată învățăturii ortodoxe cu privire la trup, suferință și boală (capitolele 3-5), care să ofere contextul dezbaterii ulterioare a tematicii. O secțiune următoare este dedicată bolilor incurabile și modului/ modurilor de abordare ale acestora (capitolele 6-7). Se vorbește aici despre o pastorație a bolna-

vilor terminali și de centre de îngrijiri specifice. Secțiunea a patra (capitolele 8-14) ridică probleme specifice acestui domeniu medical, dar și din perspectiva unei pastorale ortodoxe: dreptul la adevăr, conceptul de „durere totală”, înverșunarea terapeutică și decizia de a nu mai resuscita, hidratarea, alimentația, tratamentele necesare, starea terminală, diagnosticul apropierii morții sau locul decesului. În a cincea secțiune (capitolele 15-16), autorul se preocupă de asistența spirituală a familiei care înconjoară patului bolnavului. Lucrarea se încheie cu o ultimă secțiune (capitolele 17-18), cu un ușor caracter tehnic, dedicată beneficiilor sociale ale centrelor de îngrijiri paliative și atinge și problema accesării serviciilor.

Lucrarea în sine, prin conținut, informațiile bogate și verificate, și bibliografic, dar, mai ales, factual, prin caracterul de noutate, atât în zona Medicinii, cât și în zona pastoral-duhovnicească a Teologiei, prin întâlnirea celor două domenii – Medicină și Teologie, dar și prin rigurozitatea și precizia academică a cercetării, se înscrie în literatura obligatorie pe această temă. La acestea se adaugă și competențele specifice ale cercetătorului, Părintele Bogdan Chiorean este absolvent și de Medicină și de Teologie.

În cele din urmă, ne manifestăm încrederea în rolul pe care acest volum îl va avea pentru o mai bună înțelegere din dublă perspectivă a acestui domeniu nou și că se va putea constitui, fără pretenții exhaustive, într-un „manual” pentru cei care doresc să se apropie de această zonă, dar, mai ales, de cei care traversează astfel de experiențe.

Îl felicităm pe Părintele Bogdan pentru munca depusă în elaborarea acestei lucrări, dar, deopotrivă, și pentru între-

ga muncă pe care o desfășoară în mod exemplar, în echipă, la Centrul Paliativ „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, preluând cu responsabilitate și demnitate moștenirea frumoasă lăsată de vrednicul de pomenire Episcop Vasile Flueraș, ctitorul acestui așezământ. Și, personal, îmi manifest prețuirea pentru entuziasmul, calitatea sufletească și bucuria care însoțesc proiectele sale atât de frumoase și de utile.

Cu admirație academică și apreciere pastorală,

Conf. univ. dr. † **Benedict Bistrițeanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului
și Clujului